

Mary Kay Norseng: *Dagny*. (University of Washington Press, 1991). 219 s.

Bogens undertitel er »Dagny Juel Przybyszewska, the woman and the myth«, og den handler om overklassepigens Dagny Juel, et barn af Christiania bohemen, der blev berømt i udenlandske kredse, og som levede kort og heftigt fra 1867 til 1901.

Faderen var læge, en glimrende mand og familiefar, moderen storartet, konventionel, men også forstående overfor de to af fire døtre, der havde kunstnerblod, og hvoraf kun Dagny kom til at udfolde sig kunstnerisk både som pianist og som digter og forfatter.

Hun kom til Berlin i begyndelse af 1890'erne og blev hurtigt midtpunkt i den kunstnerkreds, som mødtes på »Zum schwarzen Ferkel«. Dagny traf her både Strindberg og Edvard Munch og blev model for dem begge, og hun mødte sin skæbne i form af Stanislaw Przybyszewski, en talentfuld og upålidelig polsk digter, som hun blev gift med i 1893.

Stachu, som han kaldes, var forfalden til druk, sex, satanisme (grim ka'l), og han havde psykopatens evne til at fortrylle og overbevise andre mennesker. Dagny elskede ham og ville ofre sig for ham, de havde kunstnerhjem og førte kunstnerliv, så længe pengene rakte, i lange perioder boede de hos familien i Norge, hvor de fandt støtte og forståelse. To børn blev begge født i Norge.

Dagny beskrives som smuk, lidt mystisk, engel, djævel og myte. Hendes forfatterskab (digte, skuespil) var dekadent, let overmodne frugter, hvor det guddommelige blandes med dæmo-

ni, det sensuelle med sjælens længsler, – og her kan man så tænke på Goethes Faust.

Mary Kay Norseng vil beskrive Dagny som kunstner, mor, datter, hustru, søster og ven, idet hun stiller krav til den historiske korrekthed og går imod tendensen til at fabulere, hvor der mangler kendsgerninger.

Bogen er meget grundig, lidt mere videnskab end den er underholdning, vi får et omfattende billede af Dagny Juel Przybyszewska og kan så overveje, hvor godt vi egentlig synes om hende. Forfatteren er tydeligt fascineret af sit emne, og hun bebrejder Per Olov Enquist, at han i sin »Jernsynsserie om Strindberg gir et forcrejet og utiltalende billede af Dagny. På visse punkter kan D. minde om vores egen Agnes Henningsen, den pæne pige, der valgte det ofte kvalfulde kunstnerliv, og som på mange måder blev holdt oppe af den borgerlige familie.

Dagnys ægteskab var ikke lykkeligt, skønt hun var meget loyal og gjorde meget for at støtte sin mand. Han havde ikke den samme omsorg for hende og hjalp for eksempel ikke med at få hendes skuespil opført ikke engang efter hendes død.

I 1901 tog Dagny med en ung mand til Tiflis, hvor han skød hende med den begrundelse, at han ville frelse hende fra denne verden. Han blev opfattet som sindssyg, men var måske ikke så vanvittig endda.

Bogen har glimrende noter, hvor alt synes at være med. Mary Kay Norseng er professor i skandinavisk litteratur ved University of California, Los Angeles.

Ny Paludan-Müller